

ACADEMIA ROMÂNĂ

**BULETINUL
INSTITUTULUI DE FILOLOGIE ROMÂNĂ
„A. PHILIPPIDE”**

Anul XVI, nr. 2

IAȘI

aprilie–iunie 2015

CUPRINDE:

- Activitatea departamentelor
- Granturi, proiecte, burse
- Cărți
- Stagiul de cercetare în Institut
- Manifestări științifice
- Studii, articole, recenzii
- Comunicări științifice
- La aniversare
- Premii, distincții
- *In memoriam*
- *Varia*

PROIECTE DE CERCETARE

În al doilea trimestru al anului 2015:

➤ **Departamentul de Lexicologie – Lexicografie** a continuat cercetările planificate din cadrul programului prioritar al Academiei Române *Tezaurul lexical al limbii române*, cu cele două proiecte de cercetare: *Dicționarul limbii române (DLR). Serie nouă. Litera C, varianta informatizată și CLRE. Corpus lexicografic românesc esențial*. În urma derulării activităților prevăzute, au fost prelucrate 18 volume cuprinzând lucrări lexicografice, totalizând 12.065 de pagini, indexate în Biblioteca digitală a *DLR*; au fost validate și alinate 46.753 de cuvinte-titlu din colecția de dicționare *CLRE*; au fost excerptate 1.018 de contexte din manuscrise și tipărituri din *Bibliografia DLR*, scrise cu alfabet chirilic; au fost adnotate cu metadata 55 de volume din biblioteca digitală și au fost scanate și verificate 12.860 de pagini. O parte dintre membrii departamentului s-a implicat în organizarea unor manifestări științifice în al doilea trimestru, în vederea diseminării activităților de cercetare din cadrul departamentului. Paralel, cercetătorii departamentului și-au continuat activitatea într-o serie de proiecte de cercetare naționale și internaționale, cu finanțare extrabugetară.

➤ La **Departamentul de dialectologie și sociolingvistică** au continuat operațiile de introducere în baza de date și de redactare a conținuturilor aferente volumului al V-lea din **NALR-Moldova și Bucovina** pentru un număr de 10 hărți (răspunsurile la întrebările cu numerele 1589, 1590, 1591, 1592, 1594, 1595, 1596, 1599, 1600, 1603 din Chestionarul NALR); a continuat colaborarea la realizarea **Dicționarului limbii române**, prin fișarea în format electronic a unui număr de 700 de fișe excerptate din materialul lingvistic cuprins în volumele publicate din **NALR-Moldova și Bucovina**; a continuat colaborarea cu cercetătorii de la Institutul de Informatică Teoretică al Filialei Iași a Academiei Române în direcția realizării unei aplicații software de transcriere fonetică automată a înregistrărilor audio, prin transcrierea unui număr de 114 răspunsuri din baza de date a **Atlasului lingvistic audiovizual al Bucovinei** (ALAB); din luna iunie a anului curent au demarat operațiunile de digitizare a arhivei audio de etno- și sociotexte existentă în cadrul departamentului.

➤ La **Departamentul de istorie literară** s-a continuat lucrul la ediția a II-a a **Dicționarului general al literaturii române (DGLR)** și la **Enciclopedia scrierilor memorialistice românești (ESMR)**. Pentru **DGLR** au fost actualizate o parte din articolele proprii, precum și ale colegilor indisponibili, publicate în prima ediție a **DGLR** și s-a lucrat la noi articole despre autori și periodice (Șerban Axinte, Nicoleta Borcea, Bogdan Crețu, Amalia Drăgulănescu, Sebastian Drăgulănescu, Victor Durnea, Ofelia Ichim, Doris Mironescu, Remus Zăstroiu). A continuat revizia volumului **D-G**, articole despre autori (Victor Durnea). A fost făcută verificarea informației biografice și, parțial, bibliografice, la articolele în pregătire pentru tipar la volumele **V (P-R)** și **VI (S-T)** ale **DGLR**, în vederea actualizării și completării informației și înregistrării eventualelor neconcordanțe (Remus Zăstroiu). A fost alcătuită o listă cu „probleme”, la volumele **V** și **VI**, care trebuie rezolvate prin corespondență cu instituțiile abilitate: Arhive, Starea civilă, primării comunale, biblioteci sau persoane particulare (Remus Zăstroiu). Pentru obținerea unor informații biobibliografice s-a luat legătura prin email cu persoane din țară și din străinătate care pot avea acces la astfel de informații, precum și cu instituții (Ofelia Ichim). Fișierele cu articolele lucrate la Iași pentru **DGLR** ed 2 sunt gestionate și, la cererea comisiei de revizie, printate pentru corectură (Ofelia Ichim). În cadrul departamentului se arhivează răspunsuri provenite de la Arhivele Naționale, Primării, Ministerul Apărării Naționale, se asigură accesul cercetătorilor la Arhiva Institutului: predare-restituire de fișe (Nicoleta Borcea). A continuat excerptarea informațiilor pentru proiectul **ESMR**, precum și redactarea de articole: (Șerban Axinte, Nicoleta Borcea, Bogdan Crețu, Amalia Drăgulănescu, Sebastian Drăgulănescu, Ofelia Ichim, Doris Mironescu, Remus Zăstroiu). CS I dr. Victor Durnea a continuat lucrul la ediția critică G. Ibrăileanu, **Opere**, sub egida Academiei Române. CS III dr. Doris Mironescu a lucrat, în continuare, la ediția critică M. Blecher, **Opere**, sub egida Academiei Române, la excerptarea de informații și redactarea de articole pentru proiectul **Enciclopediei scrierilor memorialistice românești** și a continuat colaborarea la proiectul **Dicționarul limbajului poetic eminescian. Spațiul**, proiect realizat în cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (coordonator: Prof. univ. dr. Lăcrămioara Petrescu).

➤ **Departamentul de etnologie** a continuat sistematizarea și analiza documentelor din arhivă, în vederea redactării lucrărilor **Arhitectura țărănească din Moldova. Tipologie și corpus de documente** (Adina Ciubotariu) și **Rituri și credințe populare**

din ciclul obiceiurilor de iarnă. Tipologie și corpus de texte (Ioana Repciuc). A continuat operațiunea de identificare, clasificare și arhivare de documente fotografice din cadrul Arhivei de Folclor a Moldovei și Bucovinei (Astrid Cambose).

➤ La **Departamentul de toponimie**, la tema *Micul dicționar toponimic al Moldovei, structural și etimologic*. Partea a 2-a *Toponime descriptive* s-au redactat 240 de pagini, concomitent cu continuarea documentării din surse auxiliare (istorice, geografice, lingvistice), pentru completări necesare prelucrării în câmpuri toponimice a materialului, ca și clarificării etimologiei toponimelor. La volumul *Tezaurul toponimic al României. Moldova*. III. Partea 1. *Dicționarul toponimic al bazinului superior al Moldovei*, la care se lucrează cu ½ normă de cercetare, au fost redactate 50 de pagini de articole de dicționar.

GRANTURI, PROIECTE, BURSE

◆ CS II dr. Marius-Radu Clim a continuat activitatea de cercetare ca bursier în cadrul proiectului *„Inovare și dezvoltare în structurarea și reprezentarea cunoașterii prin burse doctorale și postdoctorale (IDSRC – doc postdoc)”*, POSDRU/159/1.5/S/133675, finanțat prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane, PROPUNERI DE PROIECTE STRATEGICE nr. 159 „Sprijin pentru doctoranzi și cercetători postdoctorat”, AXA PRIORITARĂ 1 „Educația și formarea în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”, DOMENIUL MAJOR DE INTERVENȚIE 1.5 „Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării”.

◆ CS II dr. Marius-Radu Clim (responsabil de proiect pentru România), CS I dr. Gabriela Haja, CS I dr. Elena Tamba și CS drd. Mădălin-Ionel Patrașcu au continuat colaborarea la proiectul internațional COST Action IS 1305 intitulat *ENeL: European Network of e-Lexicography* (http://www.cost.eu/domains_actions/isch/Actions/IS1305). Din echipa de cercetare din România fac parte 15 cercetători de la cele trei centre academice cu profil lexicografic din țară și de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Litere și Facultatea de Informatică din Iași.

◆ S-a continuat, conform planului de cercetare, derularea proiectului *Terminologia românească meteorologică (științific vs popular) a fenomenelor atmosferice. Studiu lingvistic* (CNCSIS PN-II-ID-PCE-2011-3-0656); director de proiect: CS I dr. Cristina Florescu; membri în echipa de cercetare, de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”: CS I dr. Laura Manea, (voluntari) CS I dr. Elena Tamba, CS II dr. Florin-Teodor Olariu, CS drd. Mădălin Ionel Patrașcu, Mona Corodeanu. Au fost realizate activitățile de cercetare specifice acestui proiect, prevăzute pentru al doilea trimestru 2015: revizia finală a articolelor din *Dicționarul fenomenelor atmosferice* (DFA), refacerea unor articole acolo unde amplificarea documentării a impus acest fapt. Accentul s-a pus pe următoarele operații: gruparea materialului lexicologic cuprins în cele peste 1500 articole DFA, analiza lingvistică a grupurilor lexicale conturate, extinderea documentării în funcție de categoriile semantico-lexicologice structurate, începutul redactării capitolelor corespunzătoare acestor categorii în vederea închegării studiului lingvistic al volumului preconizat ca valorificare majoră finală a cercetării din proiect.

- ♦ A continuat colaborarea unora dintre membrii Institutului la proiectul internațional *Dictionnaire Étymologique Roman (DÉRom)*. *Première phase: le noyau panroman* (subvenționat ANR și DFG a. 2012–2015): CS I dr. Cristina Florescu (revizia pentru Romania de sud-est a unei serii de articole), CS I dr. Elena Tamba (redactarea cuvântului /βent-u/), Prof.univ.dr. Eugen Munteanu, CS II dr. Florin-Teodor Olariu (cf. <http://www.atilf.fr/DERom>).
- ♦ Prof. univ. dr. Eugen Munteanu a continuat coordonarea proiectului instituțional *Centrul de Studii Biblice „Monumenta linguae Daco-romanorum”* (proiect interdisciplinar finanțat din fondurile extrabugetare de Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2008–2015) precum și a grantului UEFISCDI cu titlul *Prima traducere românească a Septuagintei, operă a lui Nicolae Milescu (MS. 45 BAR Cluj)*. *Ediție critică, studii lingvistice și filologice* (cod proiect: 1578, valoare: 1 030 200 lei, 2011–2015); de asemenea, a continuat activitatea de editare a lucrării *Handbuch der romanischen Linguistik/ Manuel de linguistique romane* (coordonator împreună cu Wolfgang Dahmen), ce va fi publicată în 2016 la Editura De Gruyter Mouton din Berlin (300 pagini format in quarto, 35 de colaboratori din România, Germania, Austria, Spania și Italia).

CĂRȚI

- ♦ **Ion H. Ciubotaru**, *Obiceiurile funebre din Moldova în context național*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2014, 764 p., ISBN 978-606-714-086.
- ♦ **Silvia Ciubotaru, Ion. H. Ciubotaru**, *Vitralii. Pagini etnoculturale din presa anilor 1992–2012*. Procesate, adunate și ordonate de Codrin Ciubotaru și Ionuț Ciubotaru, Iași, Editura Presa Bună, 2015, 514 p., ISBN 978-606-8116-45-7.
- ♦ Max Blecher, *Aventures dans l’irréalité immédiate (Oeuvres complètes I)*, traduit par Marianne Sora, préface d’Ovid S. Crohmălniceanu, édition dirigée et coordonnée par **Doris Mironescu** et Samuel Tastet, Éditions Maurice Nadeau, Paris, 2015, 172 p., ISBN 978-2-86231-235-4.

STUDII, ARTICOLE, RECENZII

- ♦ Luminița Botoșineanu, recenzie la Vasile Frățilă, Teodor Seiceanu, *Sâncel. Monografie*, Sibiu, Editura Crono Logia, 2013, 600 p. + 63 p. foto, în „Philologica Jassyensia”, an X, nr. 2 (20)/2014, p. 232–235; recenzie la Yannick Preumont, *Traduire le discours sur la famille*, Roma, ARACNE Editrice, 2009, 100 p., ibidem, p. 250–251.
- ♦ Daniela Butnaru, *Câmpul toponimului Botoșani*, în „Philologica Jassyensia”, an X, nr. 2 (20)/2014, p. 11–16; recenzie la Felicia Dumas, *Le religieux: aspects traductologiques*, Craiova, Universitaria, 2014, 236 p. ibidem, p. 226–228.
- ♦ Adina Ciubotariu [Adina Hulubaș], recenzie la Cosmina Timoce-Mocanu, *Antropologia ritualului funerar. Trei perspective*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2013, 456 p., în „Philologica Jassyensia”, an X, nr. 2 (20)/2014, p. 253–255; *Self-*

Induced Serenity. A Psycho-Social Approach to Superstitions, în „Bulletin of Integrative Psychiatry”, nr. 1(64), Iași, 2015, p. 47–58.

♦ Marius-Radu Clim, *Le néologisme comme phénomène linguistique: vecteur épistémique et d'adaptation culturelle*, în „Philologica Jassyensia”, an X, nr. 2 (20)/2014, p. 117–126.

♦ Vlad Cojocaru, *Toponimia între istorie, geografie și lingvistică*, în „Philologica Jassyensia”, an X, nr. 2 (20)/2014, p. 127–132.

♦ Amalia Drăgulănescu, *Religion and Literature – Paradigms with Impact on the Present Social Mentalities*, în „Journal of Romanian Literary Studies”, Târgu-Mureș, Editura Arhipelag XXI, nr. 6, 2015, p. 1201–1207.

♦ Sebastian Drăgulănescu, recenzie la Radu Cernătescu, *Literatura luciferică. O istorie ocultă a literaturii române*, București, Cartea Românească, 2010, 357 p., în „Philologica Jassyensia”, an X, nr. 2 (20)/2014, p. 224–226.

♦ Stelian Dumistrăcel, *Termenii unei polemici*, la rubrica „Martori ai devierii”, în revista „Timpul” (Iași), XV, nr. 193, aprilie 2015, p. 19; *Grantul și Podul Grant*, ibidem, nr. 194, mai 2015, p. 19; *Prin și pentru vorbitor*, ibidem, nr. 195, iunie 2015, p. 19; un număr de 14 articole, la rubrica săptămânală **Lingvistică pentru toți**, în „Ziarul de Iași” (articole de cultivare a limbii și de pragmatică a comunicării).

♦ Ofelia Ichim, rubrica „Book-Notes”, în „Philologica Jassyensia”, an X, nr. 2 (20)/2014, p. 265–267.

♦ Cecilia Maticiuc, *Călători români despre Rusia: două lumi într-o singură destinație*, în „Philologica Jassyensia”, an X, nr. 2 (20)/2014, p. 199–205.

♦ Doris Mironescu, *Alecu Russo și memoriile eului colectiv*, în „Caiete critice”, nr. 2 (328) / 2015 (apărut în mai 2015), p. 43–50; *G. Călinescu și proiectul monografic Eminescu*, în „Metaliteratura”, Chișinău, Republica Moldova, an XV, nr. 1 (39), 2015 (apărut în aprilie 2015), p. 71–75; *Cluburi de lectură vs. societăți literare*, în „Vatra”, nr. 3–4, 2015, p. 15–16.

♦ Ioana Repciuc, *Sursele balaurilor din mitologia antică și imaginarul creștin*, recenzie la Daniel Ogden, *Dragons, Serpents, and Slayers in the Classical and Early Christian World: A Sourcebook*, New York, Oxford University Press, 2013, în „Mozaicul”, serie nouă, an XVIII, nr. 5–6 (199–200), 2015, p. 21.

♦ Elena Tamba, prezentare la *Lexiconul de la Buda (1825) = Lesicon romanescu-latinescu-ungurescu-nemtescu quare de mai mulți autori, in cursul a trideci, si mai multor ani s'au lucrat. Seu Lexicon valachico-latino-hungarico-germanicum quod a pluribus auctoribus decursu triginta et amplius annorum elaboratum est*. Budae, Typis et Sumtibus Typograpiae Regiae Universitatis Hungaricae, 1825. Ediție electronică de Maria Aldea, Daniel-Corneliu Leucuța, Lilla-Marta Vremir, Vasilica Eugenia Cristea și Adrian Aurel Podaru, Cluj-

Napoca, 2013 (<http://www.bcuculuj.ro/lexiconuldelabuda>), în „Philologica Jassyensia”, an X, nr. 2 (20)/2014, p. 244–245.

COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

CONFERINȚELE Institutului de Filologie Română „A. Philippide”:

♦ Pe data de 18 mai 2015, dl prof. univ. dr. Steven Dworkin a susținut conferința *Les Noms des Couleurs*.

Steven Dworkin este profesor la Universitatea din Michigan (U.S.A.), reputat specialist în romanistică și lingvistică generală, istoria limbilor romanice. S-a impus în literatura de specialitate prin numeroase lucrări de referință, mai ales în problema lexicului și morfologiei spaniole medievale. Cel puțin două dintre cărțile sale sunt considerate puncte de reper pentru lingvistica romanică: *Etymology and Derivational Morphology: The Genesis of Old Spanish Denominal Adjectives in -ido* (Beihefte zur Zeitschrift für romanische Philologie, 206. Tübingen: Niemeyer, 1985) și *Lexical Studies of Medieval Spanish Texts: A Bibliography of Concordances, Glossaries, Vocabularies and Selected Word Studies* (Madison, WI: Hispanic Seminary of Medieval Studies, 1987). Steven Dworkin participă la proiectul internațional *Dictionnaire Étymologique Roman (DÉRom)* (Première phase: le noyau panroman) (cf. <http://www.atilf.fr/DERom>), fiind unul dintre autorii volumului recent apărut: Buchi, Éva & Schweickard, Wolfgang (editori) (2014): *Dictionnaire Étymologique Roman (DÉRom). Genèse, méthodes et résultats*, Berlin, De Gruyter.

PAGINA WEB pentru *Dictionnaire Étymologique Roman*:

<http://www.atilf.fr/DERom>.

Mai multe informații despre Steven Dworkin:

http://www.lsa.umich.edu/rll/people/faculty/ci.dworkinsteven_ci.detail

a) Comunicări științifice în țară:

♦ Șerban Axinte, *Receptarea noului roman francez în spațiul literar românesc*, la Colocviul cu participare internațională „Filologia modernă: realizări și perspective în context european. In memoriam acad. Nicolae Corlăteanu (100 de ani de la naștere)”, organizat de Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei (14 mai 2015); *Modernismul de apoi. Concepte critice ale generației 80. Textualismul*, în cadrul Colocviului „Perspectives in the Humanities and Social Sciences: Hinting at Interdisciplinarity”, organizat de Departamentul de Cercetare Interdisciplinar–Domeniul Socio-Uman al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (29–30 mai 2015); *Leon Donici și Revoluția rusă. O restituire*, în

cadrul Simpozionului național „Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași (9–10 iunie 2015); a participat, fără lucrare, la Colocviul „Mihai Eminescu” de la Dumbrăveni (Suceava), organizat de Academia Română și Primăria Dumbrăveni (19 iunie 2015).

♦ Nicoleta Borcea, **„Constrângerea memoriei” la William Totok și Dieter Schlesak**, în cadrul Simpozionului național „Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași (9–10 iunie 2015).

♦ Luminița Botoșineanu (în colaborare), **Preluarea și literarizarea enunțurilor din așa-numitele „texte dialectale” în Dicționarul limbii române al Academiei**, la masa rotundă „Probleme ale literarizării textului dialectal”, în cadrul Simpozionului Internațional de lingvistică, ediția a VI-a, al Institutului de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București (29–30 mai 2015).

♦ Daniela Butnaru, **Catagrafiile Vistieriei Moldovei, surse documentare pentru etimologiile toponimelor personale**, comunicare la al II-lea Simpozion național „Toponimia între istorie, geografie și lingvistică”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași (7 mai 2015); **Satul Răchiteni – periplu toponimic**, idem.

♦ Astrid Cambose, **Viitorul trecutului. Revitalizarea arhivelor de manuscrise cu ajutorul tehnicii actuale (xerocopiere, fotografiere, facsimilare, digitalizare). Studiu de caz**, susținută în cadrul simpozionului Arhivei de Folclor a Academiei, Cluj-Napoca (15 mai 2015); **Jurnalul inedit (2001–2002) al Monicăi Lovinescu: particularitățile discursului diaristic și provocările îngrijirii de ediție** în cadrul Simpozionului național „Memorialistica românească între documentul istoric și obiectul estetic”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași (8–9 iunie 2015); **Absența folclorului din programa de liceu și din formularea subiectelor de bacalaureat la Limba și literatura română – un semnal** susținută în cadrul Atelierului etno-didactic: „Cum și de ce poate fi predat folclorul”, organizat de Departamentul de Etnologie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, Iași (25–26 iunie 2015).

♦ Adina Ciubotariu, **The Broken Mirror: Eastern-European Migrants' Attempt at recreating Home in Host Societies. An Ethnographic Perspective**, susținută în cadrul Conferinței internaționale „Going East: An Interdisciplinary Conference on Travel and Intercultural Communication”, organizată de Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și Østfold University College, Halden, Norvegia, la Iași (4–5 iunie 2015); **Predarea Mioriței în școală –**

deficiențe conceptuale și propuneri de soluții, susținută în cadrul Atelierului etno-didactic: „Cum și de ce poate fi predat folclorul”, organizat de Departamentul de Etnologie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, Iași (25–26 iunie 2015).

♦ Marius-Radu Clim (în colaborare), *Universul dicționarelor: lexicografia academică românească – tradiție și actualitate*, la Academia Altfel, eveniment organizat de Academia Română, în cadrul căruia Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, din Iași, a fost partener în cadrul programului „Școala Altfel” (6–8 aprilie 2015) (<http://academiaaltfel.acadiasi.org/content/>); *Enciclopediile românești ca lucrări de referință în comunicarea interculturală*, în cadrul Conferinței internaționale „Humanities and Social Sciences Today. Classical and Contemporary Issues”, Iași, organizată de Academia Română – Filiala Iași, Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gh. Zane”, Iași (7–10 mai 2015); *ENeL: European Network of e-Lexicography – crearea unui portal de dicționare europene* în cadrul workshop-ului „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”, ediția a IV-a, organizat de Departamentul de Lexicologie–Lexicografie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași (14–15 mai 2015); *Neologism and Bilingualism: Languages in Contact Phenomena*, la masa rotundă „Migration and Multiculturalism”, în cadrul workshop-ului din proiectul „Inovare și dezvoltare în structurarea și reprezentarea cunoașterii prin burse doctorale și postdoctorale (IDSRC–doc postdoc)”, POSDRU/159/1.5/S/133675, Iași (26–27 iunie 2015).

♦ Vlad Cojocaru, *Aspecte ale modificării câmpurilor toponimice*, comunicare la al II-lea Simpozion național „Toponimia între istorie, geografie și lingvistică”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași (7 mai 2015).

♦ Bogdan Crețu, *Artur Gorovei – memorialist*, la Simpozionul național „Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide” (4–5 iunie 2015).

♦ Mioara Dragomir, *Noi date despre traducătorul Hronografului den începutul lumii (ms. 3517) – toponimele compuse cu termenii grada (gradβ) și polis (povli)*, prezentată la Simpozionul organizat de Departamentul de toponimie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” (7 mai, 2015); *Un dicționar bilingv eleno-român din secolul al XX-lea puțin cunoscut*, prezentată la workshop-ul „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”, ediția a IV-a, organizat de Departamentul de Lexicologie–Lexicografie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași (14–15 mai 2015); *Um om, o epocă – Sub călcâiul vremii, de Ion Gheție*, prezentată la

Simpozionul național „Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide” (4–5 iunie 2015).

♦ Stelian Dumistrăcel, *Expresiile populare – în permanentă actualitate*, în ciclul „Noaptea bibliotecilor românești”, organizat de Biblioteca Fililalei Iași a Academiei Române (23 aprilie 2015); *Anglicismul din perspectiva lingvisticii textului*, la Simpozionul Internațional de lingvistică, ediția a VI-a, al Institutului de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București (29–30 mai 2015); (în colaborare), *Preluarea și literarizarea enunțurilor din așa-numitele „texte dialectale” în Dicționarul limbii române al Academiei*, la masa rotundă „Probleme ale literarizării textului dialectal”, în cadrul Simpozionului Internațional de lingvistică, ediția a VI-a, al Institutului de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București (29–30 mai 2015).

♦ Cristina Florescu, *Precipitații versus vreme bună-vreme rea*, la cel de-al VI-lea Atelier de lexicologie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași (30 aprilie 2015); *Normele DFA*, la workshop-ul „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”, ediția a IV-a, organizat de Departamentul de Lexicologie–Lexicografie, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași (14–15 mai 2015); (în colaborare), *Coordonatele studiilor lingvistice în proiectul: Terminologia românească meteorologică (științific vs. popular) a stărilor atmosferice*, în cadrul workshop-ului „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”, ediția a IV-a, organizat de Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” (14–15 mai 2015); *Aspecte etimologice în DFA*, la cel de-al VIII-lea Atelier de lexicologie „Aspecte etimologice în terminologia românească științifică și populară a fenomenelor atmosferice”, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, (2 iunie 2015).

♦ Gabriela Haja (în colaborare), *Universul dicționarelor: lexicografia academică românească – tradiție și actualitate*, la Academia Altfel, eveniment organizat de Academia Română, în cadrul căruia Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” din Iași, a fost partener în cadrul programului „Școala Altfel” (6–8 aprilie 2015) (<http://academiaaltfel.acadiasi.org/content/>).

♦ Doina Hreapcă (în colaborare), *Preluarea și literarizarea enunțurilor din așa-numitele „texte dialectale” în Dicționarul limbii române al Academiei*, la masa rotundă „Probleme ale literarizării textului dialectal”, în cadrul Simpozionului Internațional de lingvistică, ediția a VI-a, al Institutului de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București (29–30 mai 2015).

- ◆ Ofelia Ichim, *N.B. Locusteanu – Amintiri*, la Simpozionul Național „Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași (9–10 iunie 2015).
- ◆ Laura Manea (în colaborare), *Coordonatele studiilor lingvistice în proiectul: Terminologia românească meteorologică (științific vs. popular) a stărilor atmosferice*, în cadrul workshop-ului „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”, ediția a IV-a, organizat de Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” (14–15 mai 2015).
- ◆ Cecilia Maticiu, *Istoria și istoriile Elenei Văcărescu*, la Simpozionul Național „Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași (9–10 iunie 2015).
- ◆ Doris Mironescu, *Amintiri din copilărie și memorialistica secolului al XIX-lea*, la Simpozionul Național „Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași (9–10 iunie 2015).
- ◆ Dinu Moscal, *Problematika motivării în toponimie*, comunicare la al II-lea Simpozion național „Toponimia între istorie, geografie și lingvistică”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași (7 mai 2015).
- ◆ Florin-Teodor Olariu, *Cum se (mai) vorbește pe la sate – geografia graiurilor românești*, prezentare realizată în cadrul proiectului *Academia altfel*, cu care Academia Română a participat, în perioada 6–10 aprilie 2015, la programul Ministerului Educației Naționale „Să știi mai multe, să fii mai bun” („Școala altfel”) (<http://academiaaltfel.acadiasi.org/node/28/iasi>); *Aspecte ale comportamentului (meta)lingvistic al informatorilor în anchetele dialectale – observații pe marginea „Atlasului lingvistic audiovizual al Bucovinei (ALAB)”*, comunicare prezentată, în colaborare, la cea de-a VI-a ediție a Simpozionului Internațional de Lingvistică organizat de Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București (29–30 mai 2015); *Chestiuni dialectale specifice în „Dicționarul fenomenelor atmosferice”*, lucrare prezentată în cadrul Atelierului de lexicologie „Aspecte etimologice în terminologia românească științifică și populară a fenomenelor atmosferice”, Iași, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” (2 iunie 2015).
- ◆ Veronica Olariu (în colaborare), *Aspecte ale comportamentului (meta)lingvistic al informatorilor în anchetele dialectale – observații pe marginea „Atlasului lingvistic audiovizual al Bucovinei (ALAB)”*, comunicare prezentată la cea de-a VI-a ediție a Simpozionului Internațional de

Lingvistică organizat de Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București (29–30 mai 2015).

♦ Ana-Maria Prisacaru, *Documentarea istorico-geografică, etapă esențială în stabilirea etimologiei toponimice*, comunicare la al II-lea Simpozion național „Toponimia între istorie, geografie și lingvistică”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași (7 mai 2015).

♦ Mădălin Ionel Pătrașcu (în colaborare), *Universul dicționarelor: lexicografia academică românească – tradiție și actualitate*, la Academia Altfel, eveniment organizat de Academia Română, în cadrul căruia Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” din Iași, a fost partener în cadrul programului „Școala Altfel” (6–8 aprilie 2015) (<http://academiaaltfel.acadiasi.org/content/>); (în colaborare), *Coordonatele studiilor lingvistice în proiectul: Terminologia românească meteorologică (științific vs. popular) a stărilor atmosferice*, în cadrul workshop-ului „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”, ediția a IV-a, organizat de Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” (14–15 mai 2015).

♦ Ioana Repciuc, *The Romanian Peasant through Foreign Glasses. Objective Ethnography or Subjective Travelogue?*, în cadrul Conferinței internaționale „Going East: An interdisciplinary Conference on Travel and Intercultural Communication”, organizată de Departamentul de Engleză al Facultății de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și Østfold University College, Norvegia, Iași (4–5 iunie 2015); *Eul și chestionarul. Inserții memorialistice în discursul etnografic românesc*, în cadrul Simpozionului național „Memorialistica românească între documentul istoric și obiectul estetic”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași (8–9 iunie 2015); *Contribuția mediului preuniversitar la începuturile folcloristicii românești*, în cadrul Atelierului etno-didactic „Cum și de ce poate fi predat folclorul”, organizat de Departamentul de Etnologie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, Iași (25–26 iunie 2015).

♦ Elena Tamba (în colaborare), *Universul dicționarelor: lexicografia academică românească – tradiție și actualitate*, la Academia Altfel, eveniment organizat de Academia Română, în cadrul căruia Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” din Iași, a fost partener în cadrul programului „Școala Altfel” (6–8 aprilie 2015) (<http://academiaaltfel.acadiasi.org/content/>); *Neologismele recente în limba română*, la manifestarea *Valori fundamentale promovate de Academia Română – Limba Română*, organizată de Biblioteca Academiei Române –

Filiala Iași (23 aprilie 2015) (<http://home.acadiasi.ro/ro/content/noaptea-bibliotecilor-2015>); *Termeni meteorologici desemnând depunerile în limba română*, la Atelierul de lexicologie pentru diseminarea rezultatelor din proiectul TFA: *Terminologia meteorologică românească (științific versus popular) a fenomenelor atmosferice. Studiu lingvistic* (30 aprilie 2015); **Lexiconul de la Buda – ediție electronică on-line**, în cadrul workshop-ului „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”, ediția a IV-a, organizat de Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” (14–15 mai 2015); (în colaborare), **Coordonatele studiilor lingvistice în proiectul: Terminologia românească meteorologică (științific vs. popular) a stărilor atmosferice**, în cadrul workshop-ului „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”, ediția a IV-a, organizat de Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” (14–15 mai 2015); *Etimologia termenilor meteorologici desemnând depunerile în limba română*, la Atelierul de lexicologie „Aspecte etimologice în terminologia românească științifică și populară a fenomenelor atmosferice” (2 iunie 2015), în cadrul diseminării proiectului de cercetare: *Terminologia românească meteorologică (științific vs. popular) a fenomenelor atmosferice. Studiu lingvistic* (CNCS: PN-II-ID-PCE-2011-3-0656; octombrie 2011 – octombrie 2016).

b) Comunicări științifice în străinătate:

♦ Cristina Florescu, prezentarea a șapte etimologii ale unor termeni românești moșteniți, analizați în proiectul: *Terminologia românească meteorologică (științific vs popular) a fenomenelor atmosferice* cu accent pe *Dicționarul fenomenelor atmosferice* (DFA) și a etimologiilor protoromane, la al XII-lea Atelier DÉRom (Dictionnaire Étymologique Roman), desfășurat la ATILF (CNRS și Université de Lorraine), Nancy, Franța (22 iunie 2015).

MANIFESTĂRI ȘTIINȚIFICE

Al II-lea Simpozion național *Toponimia între istorie, geografie și lingvistică*

Departamentul de toponimie de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, în colaborare cu Asociația Culturală „A. Philippide”, a organizat pe 7 mai 2015, al II-lea Simpozion național *Toponimia între istorie, geografie și lingvistică*, la care au participat cu comunicări un număr de 8 cercetători și cadre didactice de la mai multe departamente ale Institutului „A. Philippide”, de la Institutul de Istorie „A.D. Xenopol” și de la Facultatea de Geografie și Facultatea de Litere ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Într-o primă secțiune au fost prezentate comunicările: CS I dr. **Mioara Dragomir** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”), *Noi date despre traducătorul Hronografului den începutul lumii (ms. 3517) – toponimele compuse cu termenii grada (gradβ) și polis (povli)*; Lect.

dr. **Ionel Boamfă** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Câteva aspecte legate de crearea bazei de date administrative, la nivel național, privind localitățile din spațiul românesc*; Lect. dr. **Ionel Boamfă**, *Tezaurul antroponimic al Țării Oltului*; Prof. dr. **Mircea Ciubotaru** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Straturi istorice în toponimia ieșeană*; CS I dr. **Vlad Cojocaru** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”), *Aspecte ale modificării câmpurilor toponimice*.
Moderator: Vlad Cojocaru; **Secretar:** Ana-Maria Prisacaru.

În cea de a doua secțiune au fost prezentate comunicările: CS II dr. **Daniela Butnaru** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”), *Catagrafiile Vistieriei Moldovei, surse documentare pentru etimologiile toponimelor personale*; CS II dr. **Daniela Butnaru**, *Satul Răchiteni – periplu toponimic*; CS III dr. **Alexandru Istrate** (Institutul de Istorie „A.D. Xenopol”), *Hărți ale principatelor române în secolul XIX. Necesități administrative și curiozități istorice*; CS III dr. **Dinu Moscal** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”), *Problematika motivării în toponimie*; CS dr. **Ana-Maria Prisacaru** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”), *Documentarea istorico-geografică, etapă esențială în stabilirea etimologiei toponimice*.
Moderator: Daniela Butnaru; **Secretar:** Dinu Moscal.

În cadrul simpozionului a avut loc și lansarea volumelor *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina*. Autori: Vasile Arvinte, Stelian Dumistrăcel, Adrian Turculeț, Luminița Botoșineanu, Doina Hreapcă, Florin-Teodor Olariu, Veronica Olariu și *Tezaurul toponimic al României. Moldova*. Volumul II. *Mic dicționar toponimic al Moldovei (structural și etimologic)*, Partea I: *Toponime personale*. Autori: Dragoș Moldovanu (coord.), Daniela Butnaru, Dinu Moscal, Ana-Maria Prisacaru, Vlad Cojocaru. Au prezentat: prof. univ. dr. Mircea Ciubotaru, prof. univ. dr. Stelian Dumistrăcel, prof. univ. dr. Dragoș Moldovanu. Lansarea a fost urmată de o masă rotundă cu tema *Tezaurul toponimic al României. Moldova: istoric, stadiul actual, perspective*, moderată de prof. dr. Dragoș Moldovanu (Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași), la discuții fiind invitați prof. dr. Ioan Caproșu (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), CS I Cristina Florescu (Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași), prof. dr. Alexandru Ungureanu (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), prof. dr. Petronel Zahariuc (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași).

Lexicografia academică românească. Provocările informatizării

Al IV-lea workshop anual

organizat de

Departamentul de Lexicologie – Lexicografie
Institutul de Filologie Română „A. Philippide”

14–15 mai 2015

Ajunsă la a IV-a ediție, manifestarea a avut ca principal obiectiv promovarea experienței în domeniul informatizării cercetării lexicografice românești din cadrul institutului nostru, punerea în evidență a problemelor întâmpinate și a soluțiilor

descoperite și, mai ales, a reușitelor obținute de noi sau de colegi din alte instituții din țară implicați în acest proces.

Dacă edițiile anterioare au fost dedicate mai ales proiectelor în derulare, diseminării rezultatelor obținute în efortul de realizare a unor instrumente create în vederea redactării, în format electronic, a *Dicționarului limbii române. Serie nouă (DLR)* ori a unor resurse în format electronic necesare elaborării *Dicționarului tezaur* cu mijloace moderne, precum *Corpusul lexicografic românesc esențial (CLRE)*, ediția din anul acesta și-a propus o deschidere a perspectivei de abordare a subiectului printr-o masă rotundă la care au fost invitați specialiști din diverse domenii, alături de specialiștii lexicografi din cadrul institutului, pentru a dezbate *Lexicografia actuală din perspectiva publicului-țintă*. Subliniem participarea, online, a dr. Maria Aldea, de la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj și a unei grupe de studenți din anul al II-lea de master cu specializarea lingvistică de la aceeași universitate.

Dialogul dintre lingviști și specialiști informaticieni în domeniul procesării limbajului natural, precum prof. dr. Dan Cristea m.c. de la Facultatea de Informatică a Universității ieșene, s-a dovedit a fi, încă o dată, constructiv și inspirator.

Prin discuțiile ce au urmat fiecărei comunicări științifice, dar mai ales în urma prezentărilor și a dezbaterilor din cadrul mesei rotunde, am ajuns la o serie de concluzii, dintre care merită menționate următoarele:

- primul dicționar modern bilingv neogrec-român, român-neogrec, publicat în 1935, la Constanța, de H. Sarafidi va fi propus pentru includerea în Bibliografia DLR, ca izvor secundar de foarte bună calitate, necesar documentării, dar și ca izvor direct (având în vedere conservarea unor cuvinte și forme românești arhaice ori regionale, rare);

- necesitatea realizării de dicționare academice în format electronic este de ordinul evidenței; importantă este, însă, și maniera de editare a textelor, una dintre cele mai potrivite la ora actuală fiind utilizarea formatului e-pub, adaptabil oricărui mijloc de acces la publicațiile electronice (computer, laptop, tableta, smartphone etc.);

- în contextul creării unui portal european, care este un obiectiv al proiectului ENeL, este de dorit să fie integrate cât mai multe dicționare românești, academice sau nu, reprezentative pentru ilustrarea evoluției limbii române, care să ofere cercetătorilor străini informații cât mai elocvente și mai fundamentate științific despre lexicul limbii române;

- se constată absența unor instrumente specifice învățării limbii române ca limbă străină ori a limbii române ca a doua limbă, în format electronic: corpusuri, dicționare speciale ș.a., utile deopotrivă studenților și specialiștilor străini interesați de limba română, precum și copiilor din familiile de români plecați, temporar sau nu, în străinătate.

Întâlnirile din cadrul manifestării organizate de noi au fost întotdeauna provocatoare și generatoare de idei ori de direcții de cercetare inovative, pe teren românesc. Creșterea numărului de participanți, deschiderea spre comunitatea științifică europeană interesată de domeniul acesta de cercetare rămân obiectivele

noastre pentru edițiile viitoare ale workshop-ului *Lexicografia academică românească. Provocările informatizării*.

Au fost prezentate următoarele comunicări: **Mioara Dragomir** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Un dicționar bilingv eleno-român din secolul al XX-lea (prea) puțin cunoscut*; **Elena Isabelle Tamba** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Lexiconul de la Buda – ediție electronică on-line*; **Petronela Savin** (Universitatea „Vasile Alecsandri”, Bacău), *Colecție electronică contrastivă româno-engleză de frazeologisme referitoare la hrănire. Rezultate preliminare*; **Mădălin-Ionel Patrașcu** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Formate textuale (digitale): uzanțe, implicații și beneficii*; **Mariana Flaișer** (Universitatea de Medicină și Farmacie „Gr.T. Popa”, Iași), *Termeni despre vreme în unele scrieri memorialistice românești*.

Moderator: Gabriela Haja (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași).

La **Masa rotundă** cu tema *Lexicografia actuală din perspectiva publicului-țintă* au participat ca invitați: Ana Maria Minuț, Ludmila Braniște, Gina Nimigean (Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), Dan Cristea m.c. (Facultatea de Informatică, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), Stelian Dumistrăcel, Florin-Teodor Olariu (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), Maria Aldea (Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj).

În cadrul workshop-ului au fost prezentate proiectele: **Marius-Radu Clim** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *ENeL: European Network of e-Lexicography – crearea unui portal de dicționare europene*; **Alina Bursuc, Cristina Cărăbuș, Cristina Florescu, Laura Manea, Florin-Teodor Olariu, Mădălin Ionel Patrașcu, Elena Isabelle Tamba** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Terminologia românească meteorologică (științific vs. popular) a stărilor atmosferice. Studiu lingvistic*. Workshop-ul a avut loc la Filiala din Iași a Academiei Române.

Gabriela HAJA

Atelier de lexicologie

Pe 2 iunie 2015, în Sala de conferințe a Academiei Române, Filiala din Iași, a avut loc **Atelierul de lexicologie** intitulat: *Aspecte etimologice în terminologia românească științifică și populară a fenomenelor atmosferice*, reprezentând diseminarea proiectului: *Terminologia românească meteorologică (științific vs popular) a fenomenelor atmosferice. Studiu lingvistic* (CNCS: PN-II-ID-PCE-2011-3-0656, octombrie 2011 – octombrie 2016) (director de proiect: Cristina Florescu). Lucrările s-au desfășurat cu participarea invitatului special, romanista de prestigiu european, Prof. Dr. Dres h.c. **Maria ILIESCU** (Institut für Romanistik, Innsbruck, Austria).

CS I dr. Cristina Florescu a deschis lucrările. Se arată că acest al VIII-lea Workshop de diseminare a proiectului menționat încheie seria de dezbateri (ateliere de lucru, conferințe etc.) privind cercetarea cuprinsă în analiza lingvistică a terminologiei care desemnează atât la nivelul limbajului științific, cât și la acela al limbii populare, denumirile fenomenelor atmosferice în limba română. După o

succintă prezentare a echipei de lucru (CS I dr. Cristina Florescu, CS I, prof. univ. dr. Liviu Apostol, CS I dr. Laura Manea, CS I dr. Elena Tamba, CS II dr. Florin Teodor Olariu, CS dr. Alina-Mihaela Bursuc Pricop, CS dr. Cristina Cărăbuș, CS Mădălin Pătrașcu, CS dr. Dan Adrian Chelaru), este amintită structura viitorului volum (principala valorificare a proiectului), punându-se accent pe baza de date lexicale și lexicografice a acestuia: *Dicționarul fenomenelor atmosferice* (DFA). Titlul intervenției introductive a fost: *Aspecte etimologice în DFA. Cadru general*.

A urmat conferința Mariei ILIESCU, *O caracteristică a limbii române în câmpul lexical al temperaturii*, cuprinzând analiza în context romanic a modalității specifice românei de a reda noțiunea corespunzătoare fenomenului atmosferic care desemnează conceptul „călduț”; termenul este derivat pe terenul limbii române, fiind corespunzător lat. *trepidus* din care evoluează lexemele romanice echivalente. Se analizează, cu acribie filologică și logică argumentativă, echivalența parțială dintre urmașii termenului latin și cuvântul românesc. Discuțiile care au urmat conferinței au dovedit gradul înalt de interes pe care respectivul aspect etimologic dezbătut l-a trezit printre lingviștii ieșeni și cei clujeni (la workshop a participat și lingvista clujeană conf.dr. Maria Aldea, prin video-conferință). De altfel această cercetare a romanistei invitate va face parte din volumul în pregătire al proiectului.

Comunicările care au urmat s-au succedat conform capitolelor cărții în pregătire, desfășurându-se în dialog efervescent susținut de toți membrii echipei de cercetare și de cei prezenți.

Cristina Cărăbuș a prezentat *Aspecte etimologice ale nebulozităților*; Alina Bursuc Pricop s-a referit la chestiuni esențiale privind *Etimologiile vânturilor*. Cercetând în cadrul proiectului chestiunile legate de categoria lexicală a denumirii depunerilor în limba română, Elena Tamba și-a focalizat demersul asupra *Elementelor de etimologie ale depunerilor*. Specialistul meteorolog al echipei proiectului, prof. univ. Liviu Apostol (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), a vorbit despre *Perspectiva meteorologică a problematicii*, făcând și un succint istoric al disciplinei meteorologiei în România. Florin Teodor Olariu, specialistul dialectolog implicat în cercetarea proiectului, a prezentat *Chestiuni dialectale specifice* termenilor populari care desemnează, în limba română, fenomenele atmosferice. Seria de intervenții a fost încheiată de informaticianul grupului de cercetare, Mădălin Ionel Pătrașcu, cercetător la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași (ca toți lingviștii echipei), care a prezentat o suită relevantă de *Elemente de statistică ale DFA*.

Cristina FLORESCU

Simpozionul național

Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic

Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, împreună cu Asociația Culturală „A. Philippide”, au organizat Simpozionul național *Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic*, Iași, 9 – 10 iunie 2015. Au participat specialiști din București, Cluj-Napoca, Craiova și Iași.

Câteva perspective în abordarea tematicii simpozionului:

1. Tipuri de scrieri memorialistice românești în secolul al XIX-lea;
2. Tipuri de discurs în scrierile memorialistice;
3. Către o teorie a discursului memorialistic (memorie, amintire, uitare, autoficțiune, mărturie, document);
4. Memorie și istorie; memorialistică și genealogie;
5. Memorialistica spațiilor concentraționare;
6. Memorie colectivă, patrimoniu cultural, locuri ale memoriei;
7. Memorii, jurnale, scrieri de călătorie – documente ale trecutului.

Fiecare participant a pus în evidență informații inedite dobândite în cursul cercetărilor sale cu referire la aria vastă dar nu suficient de cunoscută a memorialisticii românești. După *Alocuțiunea de deschidere* rostită de conf. univ. dr. **Bogdan Crețu**, directorul Institutului de Filologie Română „A. Philippide” și *Cuvânt de bun-venit* adresat de CS I dr. **Ofelia Ichim**, Președintele Asociației Culturale „A. Philippide”, a urmat prezentarea comunicărilor științifice în plen: Prof. univ. dr. **Elvira Sorohan** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Dimitrie Cantemir. O memorialistică insolită*; CS I dr. **Andi Mihalache** (Institutul de Istorie „A.D. Xenopol”, Academia Română – Filiala Iași), *Înainte și după comunism: textualizarea decorurilor interioare în literatura autobiografică din România*; Prof. univ. dr. **Leonte Ivanov** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Principatele dunărene în viziunea a doi monahi ruși: Arsenie Suhanov și Partenie Agheev*; Conf. univ. dr. **Bogdan Crețu** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Academia Română – Filiala Iași), *Artur Gorovei – memorialist*; Dr. **Mădălina Lascu** (Biblioteca Academiei Române, București), *Memorii de artist*; CS II dr. **Paul Nistor** (Institutul de Istorie „A.D. Xenopol”, Academia Română – Filiala Iași), *Comuniștii români și memorialistica de politică externă. De la „cosmetizarea” amintirilor la folosirea „abuzivă” a interesului național*; CS III **Flori Bălănescu** (Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, Academia Română, București), *Femeile în detenția politică – o perspectivă dată de memorialistica edită și inedită*. În prima secțiune de comunicări au fost susținute lucrările: Drd. **Olga Ștefan** (Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca), *„Un ochi străin citește toate scrisorile”. Provocările literaturii diaristice în contextul cultural și istoric al anilor 1970–1989*; Drd. **Arina-Codruța Neagu** (Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca), *Instabilitate categorială narativă în memorialistica feminină concentraționară*; CS I dr. **Mioara Dragomir** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Academia Română – Filiala Iași), *Um om, o epocă – Sub călcâiul vremii, de Ion Gheție*; Lector univ. dr. **Adrian Crupa** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Memorie – Mărturisire – Martiriu. Cadre ale memorialisticii spațiului concentraționar*; CS III dr. **Ioana Repciuc** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Academia Română – Filiala Iași), *Eul și chestionarul. Inserții memorialistice în discursul etnografic românesc*; CS III dr. **Șerban Axinte** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Academia Română – Filiala Iași), *Leon Donici și „Revoluția rusă”. O restituire*.

Moderator: Doris Mironescu; **Secretar:** Ioana Repciuc.

Altă secțiune a simpozionului a cuprins comunicările: CS dr. **Andreea Mironescu** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Amintiri, memorii, memorie culturală. Concepte pentru studiul memorialisticii despre Mihai Eminescu*; dr. **Diana Darabană** (Școala Gimnazială „Mihai Codreanu”, Iași), *„Locuri” ale memoriei colective în publicistica politică eminesciană*; CS **Nicoleta Borcea** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Academia Română – Filiala Iași), *„Constrângerea memoriei” la William Totok și Dieter Schlesak*; Prof. univ. dr. **Mariana Flaișer** (Universitatea de Medicină și Farmacie „Gr. T. Popa”, Iași), *Nicolae Iorga și epoca sa „așa cum a fost”*; drd. **Alex Ciorogar** (Universitatea „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca), *Către o cultură a memoriei. De la individual (național) la colectiv (global)*; dr. **Cecilia Maticiuc** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Academia Română – Filiala Iași), *Istoria și istoriile Elenei Văcărescu*; Conf. univ. dr. **Liliana Foșalău** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Despre oameni, locuri și vinuri în memorialistica lui Vintilă Russu Șirianu*; CS III dr. **Doris Mironescu** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Academia Română – Filiala Iași), *Amintiri din copilărie și memorialistica secolului al XIX-lea*; CS I dr. **Ofelia Ichim** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Academia Română – Filiala Iași), *N. B. Locusteanu – Amintiri*.

Moderatori: Mariana Flaișer, Liliana Foșalău. **Secretari:** Nicoleta Borcea, Cecilia Maticiuc.

În cea de-a treia secțiune a simpozionului au fost prezentate comunicările: CS III dr. **Ligia Tudurachi** (Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” – Academia Română, Filiala Cluj-Napoca), *Memorialistica vieții literare sub comunism. Cazul „Sburătorul”*; Conf. univ. dr. **Laura Mesina** (Universitatea din București), *Memoriile – specie a istoriei intelectuale*; CS III dr. **Liliana Burlacu** (Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” – Academia Română, Filiala Cluj-Napoca), *Memorialistica interbelică și formele vieții moderne*; Conf. univ. dr. **Ioan Milică** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Ritualuri ale Memoriilor*; Asist. univ. dr. **Loredana Cuzmici** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Textul viu. Terapia prin literatură*; Dr. **Richard Constantinescu** (Universitatea de Medicină și Farmacie „Gr. T. Popa”, Iași), *Prof. Nicolae Leon – o poveste de viață remarcabilă*; Prof. univ. dr. **Ștefan S. Gorovei** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Prememorialiști, pseudomemorialiști*; Drd. **Maricica Munteanu** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Spațiul ieșean: capitală provincială, „hartă mentală”, lieu de mémoire*;

Moderatori: Laura Mesina, Remus Zăstroiu; **Secretari:** Daniela Butnaru, Luminița Botoșineanu.

A patra secțiune a simpozionului a inclus comunicările: Asist. univ. dr. **Ioana-Rucsandra Dascălu** (Universitatea din Craiova), *Critică literară și portretistică în Memoriile lui Eugen Lovinescu*; Conf. univ. dr. **Emanuela Ilie** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Memorialiști în sutană. Re(ve)lații obișnuite, înfrigurări insolite*; drd. **Adrian Mureșan** (Universitatea din București), *Deversări ale materialului memorialistic în eseistica lui N. Steinhardt*; drd. **Natașa Maxim** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Jurnalul lui Jeni Acterian –*

ipostază a demonicului kierkegaardian; Asist. cercet. dr. **Astrid Cambose** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Academia Română – Filiala Iași), **Jurnalul inedit (2001–2002) al Monicăi Lovinescu: particularitățile discursului diaristic și provocările îngrijirii de ediție**; Lector univ. dr. **Livia Iacob** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), **Jurnalul Doinei Cornea: către o memorie a sufletului**.

Moderator: Emanuela Ilie. **Secretar:** Astrid Cambose.

Cu prilejul simpozionului au fost prezentate cărțile: Grigore T. Popa, **Jurnalul unui savant român în America**, București, Editura Filos, 2014 (prezentare de **Richard Constantinescu**); Monica Lovinescu, **Jurnal inedit (2001 – 2002)**, București, Humanitas, 2014 (prezentare de **Astrid Cambose**); Andi Mihalache, **Contribuții la istoria ideii de patrimoniu. Surse, evoluții, interpretări**, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2014 (prezentare de **Doris Mironescu**).

Totodată, a fost organizată o expoziție cu publicațiile participanților.

Din **Comitetul științific** au făcut parte: Bogdan Crețu (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, Președinte); acad. Eugen Simion (Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București); Mircea Angheliescu (Universitatea din București); Ștefan Borbely (Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca); Gheorghe Cliveti (Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”, Iași); Florin Faifer (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași); Sanda Golopenția (Brown University, SUA); Ștefan S. Gorovei (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași); Ștefan Lemny (Biblioteca Națională a Franței, Paris); Antonio Patraș (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași); Ion Simuț (Universitatea din Oradea); Elvira Sorohan (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași); Andrei Terian (Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu); Cornel Ungureanu (Universitatea de Vest, Timișoara).

Comitetul de organizare a fost alcătuit din: Șerban Axinte; Nicoleta Borcea; Luminița Botoșineanu; Daniela Butnaru; Marius-Radu Clim; Ofelia Ichim; Cecilia Maticiu; Doris Mironescu; Elena Tamba.

Atelier etno-didactic **Cum și de ce poate fi predat folclorul**

Departamentul de Etnologie, care găzduiește Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei, a organizat un Atelier etno-didactic, cu titlul **Cum și de ce poate fi predat folclorul**, în perioada 25–26 iunie 2015.

La atelier au participat cadre didactice din mediul preuniversitar, universitar, cercetători științifici și organizatori de târguri și tabere meșteșugărești. Pe parcursul a două zile au fost abordate probleme ale structurării materiei școlare în programele și manualele actuale, dificultăți de asimilare a informației pentru grupa de vârstă școlară și s-au propus soluții concrete de ameliorare a deficiențelor conceptuale. Au fost prezenți profesori din ciclul primar, gimnazial și liceal, în ultimul caz fiind implicate cadre didactice atât din instituții cu profil teoretic, tehnologic, cât și

pedagogic. Mediul universitar, reprezentat prin șase profesori ieșeni, a completat perspectiva asupra etapelor de predare a folclorului românesc.

Dezbaterile susținute s-au finalizat cu o serie de concluzii ce impun o restructurare a programei școlare pentru a permite o predare eficientă, adecvată caracteristicilor psiho-cognitive ale vârstelor școlare. Au fost indicate ca metode didactice potrivite evitarea clișeelelor, a formulărilor encomiastice și oferirea de mijloace științifice pentru decodarea informației tradiționale.

Atelierul a urmărit deschiderea unei comunicări eficiente între cele patru medii participante (preuniversitar, universitar, cercetarea academică și instituțiile muzeale) pentru identificarea și remedierea problemelor de transmitere a culturii tradiționale către noua generație. Demersul se integrează în inițiativele internaționale și europene de salvagardare a spiritualității populare.

Au fost prezentate următoarele comunicări: CS III dr. **Ioana Repciuc**, (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Contribuția mediului preuniversitar la începuturile folcloristicii românești*; Prof. dr. **Costina Creiță** (Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Iași), *Abordarea literaturii populare din perspectiva programei școlare la limba și literatura română*; Prof. **Teodora Olaru** (Colegiul Tehnic de Electronică și Telecomunicații „Gh. Mârzescu”, Iași), *Folclorul pe înțelesul elevilor din ciclul primar*; Prof. **Alina David** (Liceul Tehnologic „Petre P. Carp”, Țibănești), *Elemente de folclor ilustrate în activitățile extracurriculare și metode de transmitere a semnificațiilor acestora*; Prof. **Eugenia Driscu** (Liceul Pedagogic „Vasile Lupu”, Iași), *Modalități de valorificare didactică a folclorului*; Prof. **Mihaela Livadariu** (Liceul Tehnologic Vlădeni), *Importanța predării folclorului literar în gimnaziu și liceu*; Prof. dr. **Marius Gabriel Enacache** (Liceul „Costache Negruzzi”, Iași), *Rolul anaforei în argumentare*; Prof. univ. dr. **Cristina Gavriliuță** (Facultatea de Filosofie și Științe Politice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Despre actualitatea etnologiei*; CS I dr. **Lucia Cireș** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Studentul între bibliotecă și informația online*; Prof. univ. dr. **Dumitru Stan** (Facultatea de Filosofie și Științe Politice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Motive persuasive ale transmițerii și învățării culturii tradiționale*; lector dr. **Adrian Crupa** (Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Azi despre Ieri pentru Mâine: rosturi și finalități ale studierii culturii tradiționale în universitate*; Asistent univ. dr. **Mircea Păduraru** (Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Câteva patologii ale etnologiei autohtone, recente și contemporane*; Asistent de cercetare dr. **Astrid Cambose** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Absența folclorului din programa de liceu și din formularea subiectelor de bacalaureat la Limba și literatura română – un semnal?*; **Victor Munteanu** (Șef muzeu, Complexul Muzeal Național Moldova, Iași), *Muzeul Etnografic al Moldovei – trezorier al culturii tradiționale și organizator de târguri meșteșugărești*; Prof. **Ana Iulia Olinici** (Școala „Bogdan Petriceicu Hasdeu”, Iași), *Folclorul ca instrument de cunoaștere*; **Silvia Cozmîncă** (Președinte Asociația Art – Meșteșugurile Prutului), *Beneficii ale atelierelor meșteșugărești pentru copii*; Prof. **Cristina Sandu** (Colegiul Național „Ștefan cel Mare”, Hârlău), *Propunere de programă pentru un curs opțional destinat clasei a XII-a – valorificarea*

folclorului din zona Hârlăului; CS II dr. Adina Hulubaș (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), ***Predarea Mioriței în școală – deficiențe conceptuale și propuneri de soluții.***

Adina CIUBOTARIU

STAGIU DE CERCETARE ÎN INSTITUT

Bianca Mertens, beneficiara unei burse doctorale FNRS în cadrul echipei de *Lingvistică a limbii franceze* de la Universitatea din Liège, sub conducerea lingvistelor romaniste Marie-Guy Boutier (Universitatea din Liège, Belgia) și Éva Buchi (ATILF/CNRS - Franța), efectuează un stagiu de trei luni (iunie-august 2015) la IFRI sub îndrumarea CS I dr. Cristina Florescu (implicată în proiectele DLRi, DÉRom etc.), stagiu de învățare a limbii române cu aplicație în domeniul lexicologiei și lexicografiei limbii române.

LA ANIVERSARE

**Să celebrăm o personalitate autentică:
doamna Carmen-Gabriela Pamfil**

Intrând în Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, am cunoscut colegii așa cum mi s-au arătat. La un moment dat, lucrând la redactarea cuvântului *legal*, trebuia să fac relaționarea cu *lege* și, din acel moment, am vrut să cunosc personalitatea doamnei CS I dr. Carmen-Gabriela Pamfil, ca cercetător și ca om.

Iubitoare de reguli, ordine și hărnicie, inițial îți dădea impresia unei structuri simple și nu puteai să nu te minunezi cum totul, la acest om, era supus transparenței, ca unei legi: de la discuțiile în particular, la cele în grup și la cele din cadrul ședințelor din departament, în care expunea problemele și aducea soluții care, chiar și cu mintea unui începător, vedeam că sunt viabile și, de multe ori, nu înțelegeam de ce nu sunt respectate și aplicate (apoi am înțeles de ce, dar despre asta, în alt loc, mai pe larg). De multe ori ascultam discuțiile între colegii seniori, care urcau de la subiecte simple la teme complicate de lingvistică și probleme ale Dicționarului și la care doamna Pamfil avea o viziune altfel, originală ce corija prejudecățile, ideile greșite și, printr-o comunicare directă, ajungea să transmită un mesaj sau o învățătură la care apoi te gândeai multă vreme.

M-am întrebat ce fel de personalitate poate avea acel cercetător care a studiat din doască în doască opera și viața acelor mari lingviști care sunt Timotei Cipariu, Alexandru Philippide, G. Ivănescu și epoca în care au creat și cum este spiritul aceluia om care s-a format în imediata apropiere a unui gigant

ca G. Ivănescu și cu care acesta a colaborat în lucrări de maximă dificultate cum sunt edițiile critice de *Opere alese*, apoi *Știința noastră. Cum știm. Cum ar trebui să știm. Starea psihologică și Istoria limbii române*, de A. Philippide, la această din urmă lucrare doamna Pamfil cooptând, într-o colaborare fructuoasă, și un cercetător din generația nouă, Luminița Botoșineanu; și, foarte recent, a realizat și *Prefața* la ediția *Originii românilor*, aparținând tot părintelui Școlii lingvistice ieșene, lucrare editată în 2014 de Roxana Vieru. Oricine vrea, poate să afle răspunsul la aceste întrebări, pentru că, de la data apariției lor, pe lângă aceste opere, au rămas în cultura română și *Operele* (I, II) restituite ale lui Timotei Cipariu, iar începând din anul 2009, monografia *Timotei Cipariu lingvist și filolog*. Oricine vrea, poate să afle cum este studiată până în măduva sa și dusă mai departe o doctrină unică în lume, precum cea a lui A. Philippide și G. Ivănescu, pentru că esența ei se află expusă în monografia *Alexandru Philippide*, apărută în 2008. Acestea și multe alte subiecte abordate în diverse studii și articole descoperă probleme grele ale lingvisticii românești și nu numai și cred că oricine este de acord că, pentru studiul profund al unui Cipariu, al unui Philippide sau al unui Ivănescu trebuie să deții o cultură lingvistică solidă și un spirit critic ieșit din comun. Interesant este cum aceste probleme grele sunt tratate, în scrierile sale, fără alambicări inutile și fără o terminologie emfatică și inhibitorie. Dimpotrivă, dacă ai interes să înveți, ajungi să descoperi cu bucurie că ai acces la universuri gândite și așezate în sisteme care, datorită talentului, cunoștințelor și aplecării spre studiu ale cercetătorului care le-a pătruns, ni se descoperă și nouă.

Ca un bun cunoscător al problemelor de ortografie, de istoria limbii și al sistemelor ortografice, doamna Carmen Pamfil s-a angajat, cu argumente solide, în păstrarea ortografiei de dinainte de 1992 și a scris în acest sens.

Ca redactor și revizor la *Dicționarul limbii române* al Academiei, doamna Carmen-Gabriela Pamfil a lucrat enorm, cu multă dăruire, la cele două volume ale literei *L* și la cele trei volume ale literei *V*, punând în matca lor lexicografică un număr imens de cuvinte din toate registrele limbii. Amintesc aici doar cuvintele-mamut *vorbă* (despre care a scris și un studiu, stabilind etimologia și arătând că este unul și același cuvânt cu *voroavă*), *vorbi* (unul și același cu *vorovi*) și familia, prepoziția *la*, verbul *vrea* (unul și același cu *voi*) – la acest din urmă cuvânt a cooptat și un tânăr cercetător la acea vreme, Elena Tamba, cu care a colaborat și ulterior, la articole de lexicologie și gramatică. Astăzi, în urma unei munci uneori supraomenești în care acest cercetător a introdus tot ce se putea din cunoștințele sale de lingvistică de toate felurile pe care le deține, un deosebit simț al limbii, talent lexicografic marcat de o bună cunoaștere a normelor Dicționarului tezaur, preluate nedogmatic, avem așezate la locul lor, în tomuri, modele lexicografice de referință, la care putem apela oricând. Din păcate, au fost momente importante în care din partea mai-marilor zilei au venit în loc de juste aprecieri, mari nedreptăți, dar despre care nu este

locul să vorbim acum, dar nici să le trecem cu vederea, căci au existat, și acestea. Trebuie să mai adaug că, datorită insistenței domniei sale, a fost păstrat pentru a fi lucrat la Iași primul volum al literei *L*, care altminteri ar fi fost (și acesta, ca și al doilea volum) trimis la Cluj.

Lucrul ca lexicograf s-a concretizat și în participarea la realizarea unor dicționare de anvergură precum: *Dicționarul universal al limbii române*, apoi *Noul dicționar universal al limbii române*, acesta în mai multe ediții, realizat împreună cu alți colegi de la Institut – Ioan Oprea, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu și, tot în aceeași echipă, *Dicționarul universal ilustrat al limbii române*.

Cine a lucrat în preajma doamnei Carmen-Gabriela Pamfil a putut simți o bucurie aparte, aproape indicibilă: crea în timpul lucrului o atmosferă cu totul specială, care îți rămânea în suflet și după aceea și care, de fapt, te marca pentru totdeauna. Te introducea, cu căldură și pasiune, într-un univers greu de stăpânit, dar totdeauna aveai impresia că totul se va rezolva, pentru că lucrul nu înceta decât în momentul în care și cel mai mic detaliu era discutat. Doamna Pamfil nu-ți spune „Uite, fă așa”; îți arată unde este greșit și atunci începe un întreg demers de cercetare, pentru că trebuie să te gândești de ce ai greșit, ce este greșit, iar pe la încheierea lucrului îți spune: „E bine. Te rog să mai faci un efort să introduci și asta în discuție sau: să analizezi și asta...”.

Nu în ultimul rând, dar las la urmă să evoc, ca pe o latură inedită, pasiunea pentru literatura beletristică pe care am remarcat-o și pe care a împărtășit-o celor din jur, așa cum a făcut cu literatura scriitorului Ion Gheție, despre care întotdeauna ne-a vorbit, în același timp, ca despre o personalitate puternică a lingvisticii și filologiei românești.

Am avut șansa să avem la Institut, pe de o parte, un cercetător de înaltă clasă, care oferă lingvisticii și culturii române o operă și pe care de multe ori l-am auzit vorbind cu autoritate și aproape cu pietate despre Cipariu, Philippide, Ivănescu și despre alte subiecte grele. De asemenea, am avut bucuria să avem alături un om bun, puternic și integru, un caracter autentic, care se conduce după criterii clare și ferme și a cărei generozitate a putut ajunge la limita de sus a acestei virtuți. De aceea, noi, colegii și colaboratorii doamnei Carmen-Gabriela Pamfil, îi suntem recunoscători și îi mulțumim dorindu-i „La mulți ani!” la împlinirea celor 65 de ani și așteptând cu nerăbdare roadele proiectelor la care lucrează în continuare, precum și viitoare întâlniri, cu discuții vii și pline de învățături.

Mioara DRAGOMIR

PREMII, DISTINCȚII

- ♦ Dr. Cecilia Maticiuc a primit Premiul literar pentru debut pe anul 2014, acordat de „Ziarul de Iași” pentru volumul *Proza lui Aleksandr Soljenișin. Un document artistic al Gulagului*, Institutul European, Iași, 2014. Festivitatea de decernare a premiilor a avut loc pe data de 22 aprilie 2015.
- ♦ CS I dr. Eugenia Dima a fost desemnată drept cel mai bun redactor/ îngrijitor de ediție în cadrul Galei Bun de Tipar, ediția 2015. Astfel, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” s-a numărat pentru a doilea an consecutiv printre laureații Galei deoarece cartea *Poemul Erotocrit al lui Vincenzo Comaro în cultura română. Versiunea lui Alecu Văcărescu*, îngrijită editorial de Eugenia Dima, Iași, 2014, 450 p, a fost publicată la această editură. Inițiatorii proiectului Galei Bun de Tipar sunt agenția Headsome Communication și Asociația Editorilor din România.

IN MEMORIAM

Despina Ursu

(23 iulie 1930 – 15 aprilie 2015)

Ne-a părăsit o luminoasă figură a cercetării filologice ieșene, fostă cercetător științific principal la Departamentul de Lexicologie-Lexicografie de la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide” al Filialei Iași a Academiei Române.

Născută la Fălticeni, Despina Ursu a urmat cursurile Liceului „Principesa Elena” din acest oraș și, între 1947 – 1952, avea să-și continue studiile la Facultatea de Filologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza”, în condițiile deosebit de grele ale epocii, fiind fiica unui deținut politic. A avut șansa de a fi fost prețuită și ajutată de profesorii săi, printre care și de regretatul fost decan al Facultății, prof. G. Istrate, atât pentru a nu fi exmatriculată, asemenea surorii sale, ce nu a putut urma cursurile Facultății de Științe Economice, cât și pentru încadrarea pe un post de cercetător, la câțiva ani după absolvire.

Formația ca specialist și calitățile umane ale Despinei Ursu aveau să se ilustreze prin realizări remarcabile în domeniul istoriei limbii române literare și al lexicografiei, în ceea ce privește acest al doilea aspect fiind demne de reținut calitatea de autor (împreună cu V. Arvinte și M. Bordeianu) al unui *Glosar regional*, publicat la Editura Academiei în 1961, și aceea de redactor (în colaborare) la tomul XI/1 din *Dicționarul limbii române* al Academiei (1978). Au făcut epocă rezultatele studiilor sale referitoare la adoptarea și adaptarea, în limba română a secolului al XIX-lea, a neologismelor din diferite zone ale vocabularului (teatru, arhitectură și sculptură etc.), analizate din perspectiva

accentului, a foneticii și morfologiei, ca și acelea cu privire la principiile stabilirii etimologiei (multiple) a împrumuturilor lexicale din diferite limbi de cultură din care s-au făcut traduceri în toate provinciile românești.

Despina Ursu a lucrat mai ales în echipă cu soțul său, reputatul lingvist și filolog N.A. Ursu (membru corespondent, din 2013, al Academiei Române); după ieșirea la pensie, în 1985, a regretatei noastre colege, principala realizare a acestor doi excepționali cunoscători ai modernizării limbii române literare o reprezintă monografia, fundamentală, în trei volume, apărută între 2004–2011, *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare (1760-1860)*. Menționăm faptul că al doilea volum al studiului, tipărit, ca și celelalte, la Iași, de Editura „Cronica”, avea să fie distins cu premiul „Timotei Cipariu” pe anul 2006 al Academiei Române.

Cercetător de vocație, familistă devotată, îndrumătoare și protectoare a tinerelor colege și exemplu de ținută și demnitate umană, Despina Ursu s-a bucurat de prețuirea și stima oamenilor în mijlocul cărora a trăit și a lucrat, ca autoritate morală și profesională, calități ce ne rămân în memorie.

Stelian DUMISTRĂCEL

VARIA

- ♦ CS I dr. Elena Tamba a fost invitată în cadrul emisiunii „Născut în România”, ediția din 2 aprilie 2015 (http://main.radioromaniacultural.ro/nascut_in_romania_luna_aprilie_2015-30019).
- ♦ CS II Marius-Radu Clim a fost moderator în cadrul secțiunii *1. Philosophy and Other Humanities* desfășurată pe data de 10 mai 2015 din cadrul conferinței internaționale **Humanities and Social Sciences Today. Classical and Contemporary Issues**, organizată de Academia Română – Filiala Iași, Institutul de Cercetari Economice și Sociale „Gh. Zane”, Iași (7–10 mai 2015).
- ♦ CS III dr. Doris Mironescu a făcut parte din juriul Premiului Național pentru Proză al „Ziarului de Iași” și al Premiului pentru Debut ieșean, ediția a XII-a, acordat pe 22 aprilie 2015.
- ♦ CS dr. Amalia Drăgulănescu face parte din comitetul editorial al revistei „International Journal of Literature and Arts” <http://www.sciencepublishinggroup.com/journal/editorialboard.aspx?journalid=501>
- ♦ Pe data de 25 mai 2015, la sediul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, a fost organizat concurs pentru un post de execuție (cercetător științific gr. III), cu normă întreagă, pe durată nedeterminată, la specializarea Istoria literaturii române, Departamentul de istorie literară. Concursul a fost câștigat de dna CS dr. Amalia Drăgulănescu. De la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” au făcut parte din comisia de concurs: conf. univ. dr. Bogdan Crețu, directorul Institutului de Filologie Română „A. Philippide” (președintele comisiei); CS I dr. Remus Zăstroiu, CS I dr.

Ofelia Ichim (membri); secretarul comisiei a fost referent de specialitate gr II (S) Gabriela Negoită.

♦ Pe data de 25 mai 2015, la sediul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, a fost organizat concurs pentru un post de execuție (cercetător științific), cu normă întreagă, pe durată nedeterminată, la specializarea Dialectologie-Sociolingvistică. Concursul a fost câștigat de dl. dr. Laurențiu Alexandru Cohal. De la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” au făcut parte din comisia de concurs: conf. univ. dr. Bogdan Crețu, directorul Institutului de Filologie Română „A. Philippide” (președintele comisiei); CS I dr. Luminița-Dana Botoșineanu, CS I. dr Vlad Cojocar, CS II dr. Florin-Teodor Olariu (membri); secretarul comisiei a fost referent de specialitate gr II (S) Gabriela Negoită. Din comisia de contestație au făcut parte: CS I dr. Cristina Florescu (președintele comisiei), CS II dr. Daniela Butnaru, CS II dr. Marius-Radu Clim, CS III dr. Dinu Moscal (membri). Dl dr. Laurențiu Alexandru Cohal a fost angajat începând cu data de 8 iunie 2015 în cadrul Departamentului de Dialectologie și Sociolingvistică de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”.

♦ Pe data de 25 mai 2015, la sediul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, a fost organizat concurs pentru un post de execuție (cercetător științific), cu normă întreagă, pe durată nedeterminată, la specializarea **Lexicologie-Lexicografie, Departamentul de Lexicologie-Lexicografie**. Concursul a fost câștigat de dna dr. Alina Mihaela Pricop. De la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” au făcut parte din comisia de concurs: conf. univ. dr. Bogdan Crețu, directorul Institutului de Filologie Română „A. Philippide” (președintele comisiei); CS I dr. Gabriela Haja, CS I dr. Cristina Michaela Florescu, CS I dr. Elena Tamba (membri); secretarul comisiei a fost referent de specialitate gr II (S) Gabriela Negoită. Din comisia de contestație au făcut parte: CS I dr. Laura Mona Manea (președintele comisiei), CS I dr. Luminița Botoșineanu, CS I dr. Mioara Vasilica Dragomir, CS II dr. Marius-Radu Clim (membri).

♦ CS III dr. Doris Mironescu a fost membru în comitetul științific al Conferinței Internaționale *Perspectives in Humanities and Social Studies*, ediția a II-a, „De la manuscris la e-book”, organizată de Departamentul de Cercetare Interdisciplinar – Domeniul Socio-Uman al Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 29–30 mai 2015; moderator de panel în cadrul aceleiași conferințe.

♦ CS III dr. Doris Mironescu a prezentat cartea lui Radu Părpăuță, „*Creanga prin Creangă*”, Iași, Editura Muzeelor Literare, 2015, pe data de 24.06.2015, în cadrul lansării de la Muzeul Literaturii Române Iași.

♦ În luna iunie a.c. a fost semnat un acord de colaborare între Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași prin care Departamentul de Dialectologie și Sociolingvistică a obținut, cu titlu de împrumut, un magnetofon necesar operațiilor de digitizare a arhivei audio de etno- și sociotexte.

♦ În data de 30 iunie 2015, CS II dr. Adina Ciubotariu a participat la ședința Comisiei Naționale pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, organizată la Ministerul Culturii, București.

♦ CS I dr. Ofelia Ichim, în calitate de secretar științific cu delegație al Institutului, a rezolvat în această perioadă o serie de cerințe administrative.

♦ CS II dr. Marius-Radu Clim, CS I dr. Gabriela Haja, CS drd. Mădălin Ionel Pătrașcu și CS I dr. Elena Tamba participă la întâlnirile săptămânale ale grupului „Natural Language

Processing” de la Facultatea de Informatică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

- ◆ CS I dr. Gabriela Haja și CS I dr. Elena Tamba sunt membri în comisia tutorială pentru stagiul doctoral al drd. Mădălin Ionel Patrașcu, Facultatea de Informatică, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

- ◆ CS I dr. Elena Tamba este membru în comisia tutorială pentru stagiul doctoral al drd. Andrei Scutelnicu, Facultatea de Informatică, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

- ◆ CS I dr. Elena Tamba pregătește lunar prezentarea activității Institutului în vederea publicării în Buletinul Informativ al Academiei Române.

- ◆ În departamentul de Lexicologie – Lexicografie a fost scanat manuscrisul *Dicționarului limbii române*, al lui A. Philippide, împrumutat în cadrul unui protocol cu Biblioteca Academiei Române, Filiala Iași.

- ◆ În redacția revistei „Anuar de lingvistică și istorie literară” se lucrează la pregătirea pentru tipar a tomului LV/ 2015.

- ◆ Membrii colegiului de redacție al revistei „Philologica Jassyensia” lucrează la pregătirea pentru tipar a nr. 1/2015.

- ◆ Mai mulți cercetători s-au ocupat în această perioadă de organizarea manifestărilor științifice ale Institutului (Șerban Axinte, Nicoleta Borcea, Luminița Botoșineanu, Daniela Butnaru, Astrid Cambose, Adina Ciubotariu, Marius-Radu Clim, Vlad Cojocaru, Bogdan Crețu, Cristina Florescu, Gabriela Haja, Ofelia Ichim, Laura Manea, Cecilia Maticiuc, Doris Mironescu, Dinu Moscal, Gabriela Negoită, Florin-Teodor Olariu, Mădălin Pătrașcu, Ana-Maria Prisacaru, Ioana Repciuc, Elena Tamba, Remus Zăstroiu), după cum urmează:

- Masa rotundă *A. Philippide (1859 – 1933) în actualitate*, 20 aprilie 2015, la Biblioteca Filialei din Iași a Academiei Române;

- Workshop-ul de diseminare a proiectului: *Terminologia românească meteorologică (științific vs popular) a stărilor atmosferice. Studiu lingvistic* [Romanian meteorological scientific and popular terminology of the atmospheric phenomena. Linguistic approach] proiect finanțat CNCSIS (program IDEI PN-II-ID-PCE-2011-3-0656), 2011–2015 (director de proiect Cristina Florescu). Titlul workshop-ului: *Etapizările lingvistice ale unui proiect interdisciplinar: terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice*, 30 aprilie 2015, la sediul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”;

- Al II-lea Simpozion național de toponimie cu tema *Toponimia între istorie, geografie și lingvistică*, 7 mai 2015, Sala de conferințe a Institutului de Cercetări Economice și Sociale „Gh. Zane”, Iași;

- Workshop-ul de lexicografie informatizată, ediția a IV-a, *Lexicografia academică românească – provocările informatizării*, 14–15 mai 2015, la Filiala din Iași a Academiei Române;

- Simpozionul național *Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic*, Iași, 9–10 iunie 2015, organizat în colaborare cu Asociația Culturală „A. Philippide”, la Filiala din Iași a Academiei Române;

- Atelierul etno-didactic *Cum și de ce poate fi predat folclorul*, Iași, 25–26 iunie 2015, la Filiala din Iași a Academiei Române;

- Simpozionul internațional anual al Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, ediția a XIV-a, cu titlul *Contacte lingvistice și culturale în spațiul românesc – contacte lingvistice și culturale românești în spațiul european*, Iași, 16–18 septembrie 2015, organizat în colaborare cu Asociația Culturală „A. Philippide”, la Filiala din Iași a Academiei Române;
- Simpozionul internațional *Explorări în tradiția biblică românească și europeană*, ediția a IV-a, Iași, 15–17 octombrie 2015. Coorganizatori vor fi Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și Asociația de Filologie și Hermeneutică Biblică din România.

Redacția:

**Luminița Botoșineanu, Ofelia Ichim,
Florin-Teodor Olariu, Elena Tamba**

Responsabil de număr: Ofelia ICHIM

**INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „A. PHILIPPIDE” • STRADA
CODRESCU, NR. 2 • IAȘI • 700478 • TEL./FAX: 004.0332/106508
E-MAIL: secretariat_philippide@yahoo.com
WEB: <http://www.philippide.ro/>
ISSN 1582-5019**